

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ ÖZEL YETENEK SINAVLARINA GİREN ADAYLARIN BİREYSEL BAŞARI GÜDÜLERİ İLE GENEL YETKİNLİK İNANÇLARININ İNCELENMESİ*

Yakup KOÇ¹

E. Ahmet TERZİOĞLU¹

Fethi KAYALAR²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi ve spor bilimleri özel yetenek sınavına giren adayların bireysel başarı güdülleri ile genel yetkinlik inançlarının incelenmesidir. Araştırma grubunu 2017-2018 eğitim yılı için Erzincan Üniversitesi beden eğitimi ve spor özel yetenek sınavlarına katılan öğrencilerden rastgele seçilen 379 aday (316 erkek, 63 bayan) oluşturmuştur. Araştırmada "Bireysel Başarı Güdüsü Ölçeği", "Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği" ve araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir. Adayların ölçeklerden elde ettikleri puanlar normallik sınavına uygun olarak bağımsız değişkenlere göre test edilmiştir. Ayrıca adayların bireysel başarı güdüsü puanları ile genel yetkinlik inançları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22 ve LISREL 8,7 programları kullanılmıştır. Adayların bireysel başarı güdüsü puanları, giriş sınavını sonucu (Üstünlük ve Farklı Olma alt boyutunda kazananlar lehine) ve cinsiyet (Bireysel Sorumluluk Alma alt boyutunda bayanlar lehine) değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Adayların genel yetkinlik ölçeği puanları sınavı kazanma (kazananlar lehine) değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görüldü ($p<0,05$). Ayrıca adayların toplam bireysel başarı güdülleri ile genel yetkinlik inançları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki görülmüştür ($r=0,74$, $p<0,01$). Beden eğitimi ve spor bilimlerinde özel yetenek sınavına giren adayların başarılarının, bireysel başarı güdülerinden ve genel öz yeterliliklerinden etkilendiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi ve spor bilimleri, bireysel başarı güdüsü, genel yetkinlik inancı, özel yetenek sınavı

EXAMINATION OF INDIVIDUAL ACHIEVEMENT MOTIVATION AND GENERAL SELF-EFFICACY OF CANDIDATES ENTERING INTO SPECIAL TALENT EXAM IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCES

ABSTRACT

The aim of this research is to examine individual achievement motivation and general self-efficacy of candidates entering into special talent exam in physical education and sports sciences. The research group included 379 candidates (316 male, 63 female) randomly selected from the candidates who participated in Erzincan University physical education and sports special talent exam for the 2017-2018 education year. "Individual Achievement Scale", "General Self-efficacy Scale" and personal information form developed by researchers were used in the research. The validity and reliability of the scales were tested. The scores obtained by the candidates from the scales were tested according to the independent variables according to the normality test. Furthermore, the relationship between individual achievement motivation scores of candidates and their general self-efficacy was examined. SPSS 22 and LISREL 8,7 programs were used in the evaluation of the data. It was seen that the candidates' individual achievement motivation scores differed significantly in the subscales according to the entrance exam result (in favor of successful ones in the "Superiority and Being different" subscale) and gender (in favor of females "In Charge Of Individual Task" subscale) ($p<0,05$). Candidates' general self-efficacy scale scores differed significantly in terms of entrance exam result (in favor of successful ones) ($p<0,05$). In addition, a significant positive correlation was found between the individual achievement motivation of the candidates and their general self-efficacy ($r=0,74$, $p<0,01$). It has been understood that success of the candidates who enter the special talent exam in physical education and sports sciences are influenced by their individual success motivation and general self-efficacy.

Keywords: Physical education and sports sciences, special talent exam, individual achievement motivation, general self-efficacy

¹ Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi, Erzincan, "Yazışmadan sorumlu yazar" ykoc79@gmail.com

² Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

*Bu çalışma Uluslararası 9. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi'nde (19-22 Ekim 2017-Antalya) aynı adla sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Başarıya ulaşmak sporun özündedir [1]. Beden eğitimi ve spor bilimleri özel yetenek sınavlarına giren adaylar da uzun ve yoğun hazırlık devresi sonucunda en iyi performanslarını sergileyerek sınavı kazanma başarısı için çabalamaktadırlar. Adayların elde edecekleri başarı onların kısa vadeli başarılarının yanında uzun dönemde hayatlarına yön verecektir. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri yoğun psikolojik çaba gerektirdiği için başarıyı etkileyen birçok psikolojik faktör vardır. Bu nedenle sınavlara giren adayların başarılarında etkili olduğu düşünölen psikolojik faktörlerin anlaşılmasıyla adaylar hem kendi kendilerini sınavlara daha iyi hazırlayabilecek hem de eğitmenlerde sınava giren adayları bu doğrultuda yetiştirecektir. Konter (2006) sporda yüksek performans ve başarı için sadece fizik, teknik ve taktik çalışmaların yeterli olamayacağını, aynı zamanda psikolojik hazırlığın da gerekli olduğunu vurgulamıştır [2].

Psikolojik faktörlerin içerisinde olan duygusal faktörlerden biri de sporda başarı güdüsüdür [3]. Kazanma ve kaybetme sonucunun varlığı, bireyi psikolojik olarak zorlayarak başarı güdüsünü en yüksekte tutma zorunluluğu doğurmaktadır. Başarı güdüsü, bireylerin istedikleri amaçlara ulaşmak için çabalarına neden olan saik olarak tanımlanmış [4] ve bireyin sahip olduğu özel bir nitelik olarak düşünölmüştür. Bu güdüye sahip bireylerin bireysel ve profesyonel amaçlara dönük olarak arzulu ve gayretli çalışma ile engellere meydan okuma eğilimlerinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle başarı güdüsünde mükemmellik, kazanma ve içsel başarı duygusu ön plana çıkmaktadır [5,6]. Araştırmalar yüksek başarı güdüsüne sahip bireylerin bireysel gelişime değer verdiklerini, orta derecede risklere girmeyi kabullendiklerini, sonuçları kolay elde edilebilecek işlere daha meyilli olduklarını, gönüllü olarak sorumluluk üstlendiklerini ve zorluklar karşısında yılmadıklarını göstermiştir [7]. Başarı güdüsünü kavramsal olarak birçok araştırmacı farklı yönleriyle ortaya koymuştur. Kaya ve Selçuk (2007) bireysel başarı güdüsünü oluşturan değişkenleri hırs ve başarıya inanma, üstünlük ve farklı olma, odaklanma ve özgüven ile bireysel sorumluluk alma olarak belirlemişlerdir [8].

Bireyin genel yetkinlik inancının da sportif başarıda etkili olabilecek psikolojik etmenlerden olduğu düşünölmektedir. Türkçe 'de öz-yeterlik olarak da kullanılan yetkinlik inancı kavramı, kişilerin hangi aktiviteleri seçeceğinde, bu aktiviteleri gerçekleştirebilmek için ne kadar çaba harcayacağında ve bir engelle karşılaştığında ne kadar ısrarcı

davranabileceğinde etkili olabilmektedir [9]. “Yetkinlik inancı” kavramı genel olarak “alana-özel yetkinlik” olarak kullanılmasına rağmen, bazı araştırmacıların “genel bir yetkinlik inancı” kavramını ortaya attıkları görölmektedir [10-13]. Yapılan çalışmalarında, teorik olarak yetkinlik inancının genellenebilirliği ile ilgili bulgular ortaya konmuştur. Çünkü sosyal bilişsel kurama göre, başarı ile sonuçlanan herhangi bir performans, bu alanla ilişkili olan diğer alanlara da genellenabilmektedir [9]. Yetkinlik inancı aynı zamanda bir görevi başarılı bir biçimde tamamlayabilmek için gerekli çabayı ve bilişsel yeteneği ortaya çıkararak kişinin motivasyonel yönünü arttırmakta [12], bireyin bir davranışı benimsemesi ve başlamasında [14] ve böylece performans üzerinde etkili olmaktadır [9,15]. Schwarzer ve Jerusalem’in (1995) geliştirdikleri Genel Yetkinlik Ölçeğinin (General Self-Efficacy) farklı çalışmalarla onlarca dilde çevirisi yapılmıştır [11]. Yapılan psikometrik incelemelerde kavramın farklı kültürleri de kapsayan evrensel bir yapısı olduğu anlaşılmıştır [16].

Literatürde bireysel başarı güdüsü ile genel yetkinlik özelliğinin birlikte araştırıldığı çalışmaya ulaşılamamıştır. Özellikle yoğun sportif ortamlarda başarıya ulaşmanın bireysel başarı güdüsü ve genel yetkinlik düzeyi ile ilişkisini anlamaya yönelik araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünölmektedir. Sportif yetenek ve yarışma ortamlarında başarı güdüsü ve yetkinlik inancının yüksek olması başarıyı sağlamada faydalı bir araç olarak kullanılabileceği düşünölmektedir. Son yıllarda spor psikolojisi ile ilgili çalışma yapanların sayısında büyük bir artış gözlense [17] de başarı ile çok yakın ilişkili olduğu düşünölen bu iki kavramın sportif başarıdaki rolünün irdelendiği bir çalışmaya literatürde rastlanılmamıştır. Sportif faaliyetlerde bireyin bireysel başarı güdü düzeyinin ve genel yetkinlik seviyesinin bilinmesi ve çıkan sonuçlara göre yeterlik düzeylerini geliştirici destek sağlanması gerekmektedir. Nitekim Ercan (2013) psikolojik becerilerin de fiziksel beceriler gibi öğretilebileceğini ve bunun için psikolojik beceri antrenmanlarının da fiziksel antrenmanlar gibi düzenli olarak uygulanması gerektiğini belirtmiştir [18].

Beden eğitimi ve spor bilimleri özel yetenek sınavına giren adayların yeteneklerin yanında psikolojik faktörlerin de başarılarında etkili olabileceği düşünölmektedir. Bu bağlamda bireylerin başarı güdüsü ile genel yetkinlik inancının da başarıdaki etkisinin bilinmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi ve spor bilimleri özel yetenek sınavına giren adayların bireysel başarı güdüleri ile genel yetkinlik inançlarının incelenmesidir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır [19]. Tarama modeli geçmişte veya halen var olan durumu olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Karşılaştırmalı türü ise bir davranış kalıbının olası nedenlerini, bir kalıba sahip olanlarla olmayanları karşılaştırarak bulmayı amaçlar [20].

Çalışma Grubu

Araştırma grubunu 2017-2018 eğitim yılı için Erzincan Üniversitesi beden eğitimi ve spor özel yetenek sınavlarına katılan 482 öğrenciden gönüllü olarak çalışmaya katılan 379 aday (316 erkek, 63 bayan) oluşturmuştur. Adaylar öncelikle kendi branşlarından sınava tabi olmuşlardır. Kendi branş kontenjanının iki katına giren adaylara ayrı olarak beceri koordinasyon testi uygulanmıştır. İkinci aşamaya giren adayların ÖSYM'nin belirlediği puanlama yöntemiyle başarı puanları belirlenerek branş kontenjanına göre yerleştirilmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile iki ölçek (Bireysel Başarı Güdüsü Ölçeği, Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği) kullanılmıştır.

Bireysel Başarı Güdüsü Ölçeği: Kaya ve Selçuk (2007) tarafından geliştirilen Bireysel Başarı Güdüsü Ölçeği 4 faktörlü olup 17 maddeden oluşan 5'li Likert tipi ölçektir. Faktör adları Hırslı Olma ve Başarıya İnanma, Üstünlük ve Farklı Olma, Odaklanma, Bireysel Sorumluluk Alma'dır [8]. Bireysel Başarı Güdüsü Ölçeği için Doğrulatoryı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda uyum indekslerinin iyi ve kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu anlaşılmıştır [$\chi^2/df = 2,84$, RMSEA=0,070, CFI=0,97, NNFI=0,96 ve AGFI=0,88]. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık güvenirliliği (Cronbach Alpha) sırasıyla; Hırslı Olma ve Başarıya İnanma boyutu için 0,78, Üstünlük ve Farklı Olma boyutu için 0,75, Odaklanma boyutu için 0,71, Bireysel Sorumluluk Alma boyutu için 0,75 ve ölçeğin tümü için de 0,88 olarak hesaplanmıştır.

Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği (GYİÖ): Orijinali Jerusalem ve Schwarzer (1992) tarafından geliştirilen [21] Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği (GYİÖ)'nin Türkçeye uyarlaması elikkaleli ve Çapri (2008) tarafından yapılmıştır [22]. 10 maddeden oluşan 4'lü Likert tipi ölçeğin maddeleri orijinal formda 1 ile 4 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan ise 40'tır. Kişilerin aldıkları puanların yükselmesi genel yetkinlik inancı

düzeylerinin de yükseldiği biçiminde yorumlanmaktadır. Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği içinde yapılan DFA sonucunda uyum indekslerini iyi ve kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu anlaşılmıştır [$\chi^2/df = 3,21$, RMSEA=0,077, CFI=0,98, NNFI=0,97 ve AGFI=0,91]. Ayrıca ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği (Cronbach Alpha) 0,89 olarak hesaplandı.

Çalışmada kullanılan ölçekler için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve iç tutarlılık güvenilirliliği testi (Cronbach alfa) sonucunda ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğu anlaşılmıştır.

Verileri Analizi

Adayların ölçeklerden elde ettikleri puanlar normallik sınamasına uygun olarak bağımsız değişkenlere göre t-testi sınanmıştır. Ayrıca adayların bireysel başarı güdüsü puanları ile genel yetkinlik inançları arasındaki ilişkiye Pearson testi ile bakılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22 ve LISREL 8,7 programları kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Beden eğitimi ve spor bilimleri özel yetenek sınavına giren adayların tanımlayıcı istatistikleri

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	316	83,4
	Erkek	63	16,6
	Toplam	379	100,0
Yaş	18-20	271	71,5
	21-23	91	24,0
	24 ve Üzeri	17	4,5
	Toplam	379	100,0
Yaşadığı Yer	Büyükşehir	10	2,6
	Şehir Merkezi	170	44,9
	İlçe Merkezi	118	31,1
	Belde	29	7,7
	Köy	52	13,7
	Toplam	379	100,0
İlgilenilen Spor Branşı	Futbol	127	33,5
	Basketbol	32	8,4
	Voleybol	37	9,8
	Hentbol	89	23,5
	Atletizm	39	10,3
	Güreş	12	3,2
	Tenis	5	1,3
	Badminton	4	1,1
	Diğer	34	9,0
	Toplam	379	100,0

Erzincan Üniversitesi beden eğitimi ve spor özel yetenek sınavlarına katılan adaylardan çalışmamızda yer alan adayların tanımlayıcı istatistikleri olarak cinsiyet, yaş, yaşadıkları yer ve ilgilendikleri spor branşlarının dağılımı frekans ve yüzdeleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2. Adayların bireysel başarı güdüsü puanlarının giriş sınavını sonuçlarına göre karşılaştırılması

Faktör	Sonuç	N	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Hırslı Olma ve Başarıya İnanma	Kazandı	101	32,71	3,75	-,70	,486
	Kazanamadı	278	32,47	2,72		
Üstünlük ve Farklı Olma	Kazandı	101	18,37	2,33	- 2,08	,038*
	Kazanamadı	278	17,83	2,19		
Odaklanma	Kazandı	101	18,36	2,35	- 1,60	,110
	Kazanamadı	278	17,94	2,17		
Bireysel Sorumluluk Alma	Kazandı	101	8,45	1,82	- 0,84	,402
	Kazanamadı	278	8,26	1,95		
Toplam Bireysel Başarı Güdüsü	Kazandı	101	77,88	8,66	- 1,59	,112
	Kazanamadı	278	76,50	7,01		

* p<0.05

Adayların puanları, giriş sınavının sonucuna göre Üstünlük ve Farklı Olma alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [$t_{(377)} = - 2,08, p<0,05$]. Kazanan adayların Üstünlük ve Farklı Olma boyutundaki puanları kazanamayanlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Diğer faktörlerde ölçek puanları sınav sonucuna göre anlamlı farklılaşmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 2).

Tablo 3. Adayların bireysel başarı güdüsü puanlarının cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Faktör	Sonuç	N	$\bar{X}$	ss.	t	p
Hırslı Olma ve Başarıya İnanma	Erkek	316	32,45	3,08	- 1,21	,229
	Kadın	63	32,95	2,74		
Üstünlük ve Farklı Olma	Erkek	316	17,88	2,28	- 1,78	,076
	Kadın	63	18,43	1,99		
Odaklanma	Erkek	316	17,98	2,31	- 1,41	,160
	Kadın	63	18,41	1,76		
Bireysel Sorumluluk Alma	Erkek	316	8,22	1,97	- 1,99	,047*
	Kadın	63	8,75	1,58		
Toplam Bireysel Başarı Güdüsü	Erkek	316	76,53	7,73	- 1,95	,052
	Kadın	63	78,54	5,99		

* p<0,05

Adayların puanlarının, cinsiyete göre Bireysel Sorumluluk Alma alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [$t_{(377)} = - 1,99, p<0,05$]. Kadın adayların Bireysel Sorumluluk Alma puanları erkek adaylara göre anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Diğer faktörlerde ölçek puanları cinsiyete göre anlamlı farklılaşmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Adayların genel yetkinlik puanlarının giriş sınavını sonuçlarına göre karşılaştırılması

Faktör	Sonuç	N	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Genel yetkinlik İnanıcı	Kazandı	101	36,05	3,75	- 2,35	,019*
	Kazanamadı	278	34,73	2,72		

* p<0,05

Adayların genel yetkinlik inancı puanları sınavı kazanma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı [$t_{(377)} = -2,35, p < 0,05$] ve sınavı kazananların genel yetkinlik puanları sınavı kazanamayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu anlaşılmıştır (Tablo 4).

Tablo 5. Adayların genel yetkinlik puanlarının cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Faktör	Sonuç	N	$\bar{X}$	Ss.	t	p
Genel Yetkinlik İnancı	Erkek	316	34,87	4,98	- 1,90	,058
	Kadın	63	36,14	4,13		

Adayların genel yetkinlik inancı puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı anlaşılmıştır ($p > 0,05$) (Tablo 5).

Tablo 6. Adayların bireysel başarı güdüleri ile genel yetkinlik puanları arasındaki korelasyon sonuçları

Faktör	1	2	3	4	5	6
1. Hırslı Olma ve Başarıya İnanma	-	,65**	,70**	,29**	,88**	,63**
2. Üstünlük ve Farklı Olma		-	,64**	,28**	,82**	,62**
3. Odaklanma			-	,37**	,86**	,61**
4. Bireysel Sorumluluk Alma				-	,57**	,46**
5. Toplam Bireysel Başarı Güdüsü					-	,74**
6. Genel yetkinlik İnancı						-
$\bar{X}$	32,53	17,97	18,05	8,31	76,87	35,08
Ss.	3,02	2,24	2,23	1,91	7,50	4,86

Ayrıca adayların toplam bireysel başarı güdüleri ile genel yetkinlik inançları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki görülmüştür ($r=0,74, p < 0,01$). Ayrıca adayların genel yetkinlik inançları ile bireysel başarı güdüsü ölçeğinin tüm alt boyutları arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki ortaya çıkmıştır ($p < 0,01$) (Tablo 6).

TARTIşMA VE SONUÇ

Adayların bireysel başarı güdülerinin, sınav sonucuna göre üstünlük ve farklı olma alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Kazanan adayların üstünlük ve farklı olma boyutundaki puanları kazanamayanlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Spor ortamlarında bireysel başarı güdüsünün başarıya etkisi üzerine yapılmış başka bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu neden bireysel başarı güdüsünün başarıya etkisi hakkında kesin kaniya varmayı zorlaştırmaktadır.

Adayların bireysel başarı güdülerinin, cinsiyete göre bireysel sorumluluk alma alt boyutunda kadın adaylar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Engür (2002), elit sporcularda yaptığı tez çalışmasında erkek sporcuların başarı güdülenmesinin başarıya yaklaşma güdüsü, güç gösterme güdüsü alt boyutlarında kadın sporculara göre anlamlı olarak fazla olduğunu, başarısızlıktan kaçınma güdüsü alt boyutunda ise kadın sporcuların erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu tespit etmiştir [23]. Elde edilen sonuçlar

değerlendirildiğinde bireysel başarı güdüsünde cinsiyetin etkili olduğunu söylemek için daha fazla çalışma bulgularına ihtiyaç olduğu dşnlmektedir.

Adayların genel yetkinlik inançları sınavı kazanma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı anlaşılmıştır. Sınavı kazananların genel yetkinlik puanları sınavı kazanamayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Doğru (2017) spor bilimleri fakültesinde okuyan ve ortalaması 2.50'nin üzerinde bulunan öğrencilerin genel yetkinliklerini diğer öğrencilerden anlamlı olarak yüksek bulmuştur [24]. Desivilya ve Eizen (2005), genel yeterlik olgusunun karmaşık görevlerdeki performans etkililiği ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur [25]. Genelde çalışmaların yetkinlik inancı ile akademik başarı üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür [26]. Fakat genel yetkinliğin sportif performansı yordadığına ilişkin de yeterli çalışma vardır [27]. z-yeterlik ve performans arasındaki ilişkiye bakılan çalışmalardan bazılarında anlamlı ve pozitif ilişkiler elde edilmiştir. Örneğin dalış ($r= 0,29$, Feltz, Landers, & Raeder, 1979), tenis ($r= 0,53$, Barling & Abel, 1983), jimnastik ($r= 0,55$, Lee, 1982) [28].

Adayların genel yetkinlik inancı puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı anlaşılmıştır. Öğretmen adayları üzerinde yapılan bir çalışmada da öz-yeterlilikte cinsiyetin anlamlı fark oluşturmadığı görülmüştür [29]. Yapılan literatür taramasında birçok araştırmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır [30-34]. Başka bir çalışmada erkeklerin genel yetkinlik düzeyleri kadınlara göre anlamlı olarak fazla çıkmıştır [16]. Aynı Őekilde akademisyenler üzerinde yapılan başka çalışmada da erkeklerin genel yetkinlik inançları anlamlı olarak fazla bulunmuştur [35]. Literatürdeki çalışmaların farklı gruplarda ve farklı yaş kategorilerinde yapılması dolayısıyla genel yetkinlik inancında cinsiyetin etkisi tartışmalı durumdadır. Özellikle sportif performans gerektiren alanlarda daha fazla çalışma sonuçlarına gereksinim olduğu grlmektedir.

Adayların toplam bireysel başarı güdüleri ile genel yetkinlik inançları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki görülmüştür ($r=0,74$). Ayrıca adayların genel yetkinlik inançları adayların bireysel başarı leği tüm alt boyutları ile de orta ve yüksek düzeyde pozitif ilişkilidir. Genel yeterlik olgusunun bireysel güdülenmişlik düzeyi ile ilişkili olduğunu ortaya koyan sadece bir çalışmaya ulaşılmıştır [25]. Collins (1982) z yeterliliğin motivasyon ve başarıyı bireyin yeteneği (matematik) ile uyumlu olarak yordadığını göstermiştir [28].

Beden eğitimi ve spor bilimlerinde özel yetenek sınavına giren adayların başarılarının, bireysel başarı güdüsü alt boyutu olan üstünlük ve farklı olma düzeylerinden ve genel yetkinlik inançlarından etkilendiği anlaşılmıştır. Bu nedenle adayların başarı güdülerinin ve genel yetkinlik inançlarının arttırılmasının başarılarına katkı sağlayabileceği düşünölmektedir. Ayrıca bireysel başarı güdüsü ile genel yetkinlik inançları arasındaki güçlü ilişki de dikkat çekmiştir.

Özellikle sportif başarıyı içeren uygulamalarda bireysel başarı güdüsü ve genel yetkinlik düzeyinin öneminin anlaşılması için daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda yapılacak yeni araştırmalarda çalışma grubunun daha geniş tutulması ve farklı sportif başarıların da ele alınması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Baumann S. Uygulamalı Spor Psikolojisi (Çev. C. İvizler, A.O.Özcan), Alfa Basın Yayın Dağıtım: İstanbul; 1994.
2. Konter E. Spor psikolojisi el kitabı, Nobel Yayıncılık: Ankara; 2006.
3. İvizler HC. Sporda başarının psikolojisi,(2. Baskı). Alfa Basım Yayım Dağıtım: İstanbul; 1994.
4. McClelland DC. Human motivation, Scott, Foresman: Glenview, IL; 1985.
5. Atkinson JW. An Introduction to motivation, New York, D. Van Nostrand Company. In: A. SAGIE D. Elizur, (1999) Achievement motive and entrepreneurial orientation: a structural analysis. Journal of Organizational Behavior, 1964; 20: 375-387.
6. Epstein JA, Harackiewicz JM. Winning is not enough: The effects of competition and achievement orientation on intrinsic interest. Personality and Social Psychology Bulletin, 1992; 18: 128-138.
7. McClelland DC. The achieving society. NJ: Princeton; 1961.
8. Kaya N, Selçuk S. Bireysel başarı güdüsü organizasyonel bağlılığı nasıl etkiler? Doğuş Üniversitesi Dergisi, 2007; 8 (2): 175-190.
9. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control, Freeman: New York; 1997.
10. Schwarzer R. Optimism, vulnerability, and self-beliefs as health-related cognitions: A systematic overview. Psychology and Health: An International Journal, 1994; 9: 161-180.
11. Schwarzer R, Jerusalem M. Generalized self-efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, and M. Johnston, Measures in Health Psychology: A User's Portfolio. Causal and Control Beliefs (pp. 35–37), NFER-NELSON: Windsor, UK; 1995.
12. Marakas GM, Yi MY, Johnson RD. The multilevel and multifaceted character of computer self-efficacy: Toward clarification of the construct and an integrative framework for research. Information Systems Research, 1998; 9(2): 126-163.
13. Choi N. Sex role group differences in specific, academic, and general self-efficacy. The Journal of Psychology, 2004; 138 (2): 149–159.
14. Schwarzer R, Fuchs R. Self-efficacy and health behaviors, To appear in: Conner M, Norman P Predicting Health Behavior. Research and Practice with Social Cognition Models, Buchingham open university press; 1995, <http://userpage.fu-berlin.de/gesund/publicat/conner9.htm>
15. Pajares F, Miller MD. Role of self-efficacy and self-concept beliefs in mathematical problem-solving: A path analysis. Journal of Educational Psychology, 1994; 86 (2): 193-203.
16. Aypay A. The Adaptation Study of General Self-Efficacy (GSE) Scale to Turkish, Inonu University Journal of the Faculty of Education, 2010; 11(2): 113-132.

17. Erdoğan N, Zekioğlu A, Dorak F. Hentbol antrenörlerine göre sporcuların performansını psikolojik yönden etkileyen faktörler nelerdir? Nitel çalışma, International Journal of Science, Culture and Sport, 2014; Special Issue (1): 194-207.
18. Ercan HY. Spor ve egzersiz psikolojisi (2.Baskı), Nobel Yayıncılık: Ankara; 2013.
19. Karasar N. Bilimsel araştırma yöntemi [Scientific Research Methods], Nobel: Ankara: 2006.
20. Balcı A. Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler, PegemA Yayıncılık: Ankara; 2001.
21. Jerusalem, M, Schwarzer R. Self-efficacy as a resource factor in stress appraisal processes. In R. Schwarzer (Ed.), Self-efficacy: Thought Control of Action (pp. 195–213). Hemisphere: Washington, DC; 1992.
22. Çelikkaleli Ö, Çapri B. Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2008; 17(3): 93–104.
23. Engür M. Elit sporcularda başarı motivasyonunun durumluk kaygı düzeyleri üzerine etkisi [The effect of achievement motivation on state anxiety levels of elite athletes], Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir, 2002.
24. Doğru Z. Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özgüven ve Özyeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi, 2017; 9(1): 13-23.
25. Desivilya HS, Eizen D. Conflict management in work teams: the role of social self-efficacy and group identification. The International Journal of Conflict Management, 2005; 16 (2): 183-208. <https://doi.org/10.1108/eb022928>
26. Pajares F. Self-efficacy beliefs, motivation, and achievement in writing: A review of the literature, Reading & Writing Quarterly, 2003; 19(2): 139-158.
27. Wurtele SK. Self-efficacy and athletic performance: A review. Journal of Social and Clinical Psychology, 1986; 4: 290-301.
28. Schunk DH. Self-efficacy, motivation, and performance, Journal of applied sport psychology, 1995; 7(2): 112-137. DOI: 10.1080/10413209508406961
29. Tabancalı E, Çelik K. Öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlikleri ile öğretmen öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki, International Journal of Human Sciences, 2013; 10(1): 1167-1184.
30. Üstüner M, Demirtaş H, Cömert M, Özer N. Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 200; 9(17): 1-16.
31. Özerkan E. Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Edirne, 2007.
32. Yılmaz K, Çokluk-Bökeoğlu Ö. Organizational citizenship behaviors and organizational commitment in Turkish primary schools. World Applied Sciences Journal, 2008; 3(5): 775-780.
33. Gürol A, Altunbaş S, Karaaslan N. Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve epistemolojik inançları üzerine bir çalışma. E-Journal of New World Sciences Academy, 2010; 5(3): Article Number: 1C0209
34. Özsüer S, İnal G, Uyanık Ö, Ergün M. Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi. Sosyal Bilimler Dergisi, 2011; 13(2).
35. Uysal İ. Academicians' general self-efficacy beliefs: AIBU Faculty of Education Case. Trakya University Journal of Education, 2013; 3(2): 144-151.